

sig for at forbedre undervisning, indlæring og arbejdsvaner i folkeskolen?»
(Forespørgsel nr. F 10).

Medlemmer af Folketinget Anders Mølgaard (V), Else Winther Andersen (V), Hanne Severinsen (V), Frank Dahlgård (KF), Lene Espersen (KF) og Eva Møller (KF) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til undervisningsministeren:

»Hvad agter regeringen at foretage sig inden for uddannelsessystemet for at gøre de unge mere interesserede i et arbejdsliv som selvstændigt næringsdrivende, og hvad agter regeringen i det hele taget at gøre for at fremme en dansk selvstændighedskultur?»
(Forespørgsel nr. F 11).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 8:

Forespørgsel til udenrigsministeren l om, hvilke initiativer regeringen agter at tage for at sikre, at EU-reglerne overholdesl.

Af Anne Birgitte Lundholt (KF) og Charlotte Antonsen (V) m.fl.
(Forespørgslen anmeldt 27/10 94).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 9:

Forespørgsel til socialministeren, sundhedsministeren og boligministeren l om, hvilke konkrete initiativer regeringen agter at tage for at sikre bedre og mere værdige forhold for ældre og handicappedel.

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.
(Forespørgslen anmeldt 27/10 94).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 26: Forslag til lov om ændring af lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien. (Udskydelse af revision af loven).

Af justitsministeren (Bjørn Westh).
(Fremsat 26/10 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Som det fremgår af lovforslaget, går det i al sin enkelhed ud på at udskyde revisionen af loven til folketingsåret 1996-97.

Jeg vil ikke sige, at det er med stor glæde, vi her i dag giver vores tilslutning til, at der sker denne udskydelse. Jeg vil faktisk på Socialdemokratiets vegne dybt beklage, at det er nødvendigt at udskyde revisionen, og hvorfor nu det? Jo, det skal ses på baggrund af, at der i 1989 skete nogle meget store ændringer på området – det var faktisk en 50 år gammel lov, vi gik ind og ændrede på – og netop når man foretager store, fundamentale ændringer, mener vi også, at det er rimeligt at sige, at der inden for en relativ kort periode må ses en gang til på, om det, vi har ønsket, så også er lykkedes.

Vi gjorde i forbindelse med lovrevisionen i 1989 meget ud af at få sikret det enkelte menneske mod uretmæssig frihedsberøvelse; ikke mindst var vi optaget af at begrænse brugen af medicin. Kort og godt var målet for os at opnå en mere menneskevenlig og værdig behandling af patienterne, hvilket vi troede på ville skabe nogle bedre muligheder for at nedbringe brugen af fastbinding og pacificerende medicin. Og derfor er det naturligt, at man kort efter – og vi satte en grænse på 5 år – skulle gå ind og se, om det nu også var gået, som vi havde ønsket.

Vi må i hvert fald konstatere, at den forløbne periode har vist, at vi måske er gået for langt i sikringen mod frihedsberøvelse. Såvel tidligere patienter som pårørende har gentagne gange udtrykt, at det er blevet for svært at blive indlagt, og derfor må vi nøje overveje, om vi skal flytte lidt på de bestående grænser, men vejen, vi skal betråde – det vil jeg godt meget klart understrege – er smal; den enkeltes retssikkerhed skal nemlig fastholdes. Men min begrænsede glæde i dag over at skulle acceptere, at vi udskyder revisionen i 2 år, skal netop ses på baggrund af den viden, vi har nu.

Jeg kan godt undre mig meget over, at man, når man allerede i 1989 fik indsat en revisionsklausul, så først i 1992 fra den daværende justitsminister Hans Engells side traf beslutningen om at iværksætte en videnskabelig undersøgelse af lovens virkninger. Det er jo her, vi er ved, skal vi sige sagens kerne, for det er netop på grund af den meget sene beslutning om at få foretaget disse undersøgelser, at det ikke er muligt i indeværende folketingsssamling at have den samlede viden, som jeg er enig i ikke bare er rimelig, men også nødvendig for at være i stand til på en ordentlig, fyldestgørende og betryggende måde at foretage eventuelle justeringer i den bestående lov.

Men jeg skal med de faldne bemærkninger give vores tilslutning til, at revisionen af loven om tvang i psykiatrien udskydes i 2 år til folketingsssamlingen 1996-97.

Ulla Tørnæs (V):

I foråret 1989 vedtog Folketinget en ny lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien. Loven erstattede den tidligere lov fra 1938 om sindssyge personers hospitalsophold. Venstre stemte for loven, da vi i høj grad så den nye lov som en styrkelse og beskyttelse af det enkelte menneskes retssikkerhed.

I forbindelse med vedtagelsen i 1989 besluttede Folketinget, at loven skulle revideres senest 5 år efter vedtagelsen, dvs. senest i indeværende år. Det nødvendige grundlag for revisionen af loven eksisterer imidlertid ikke, idet justitsministerens undersøgelse af lovens virkninger ikke er færdig.

Venstre finder, det er lang tid at udsætte en revision af loven med yderligere 2 år. Jeg skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at Venstres ordfører ved tredjebehandlingen i sin tid gjorde opmærksom på, at en revisionsklausul ofte kan virke som en sovepude, idet det jo kan ske, at der er brug for en revision tidligere end det tidspunkt, der er fastsat.

For at sikre mig, at justitsministeren ikke anser denne revisionsklausul for at være en sovepude, vil jeg derfor anmode justitsministeren om at give Retsudvalget en redegørelse for den igangværende undersøgelse. Den folkelige debat har jo vist, at der er mange uafklarede retssikkerhedsspørgsmål. Vi er godt klar over, at det er meget vanskelige spørgsmål, men det vedrører trods alt en svag gruppe, og vi kan derfor ikke blive ved med at udsætte revisionen i det uendelige. Jeg venter med spænding på justitsministerens redegørelse til Retsudvalget.

Pia Christmas-Møller (KF):

Det er med alt andet end stor begejstring, vi i den konservative folketingsgruppe modtager dette forslag om at udskyde revisionen af loven om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien i 2 år. Vi synes simpelt hen, det er utilfredsstillende.

Når det er sagt, skal det i øvrigt understreges, at vi selvfølgelig også stiller krav om, at en revision hviler på et solidt vidensgrundlag, og det var baggrunden for, at der i 1992 blev truffet beslutning om, at der skulle foretages en videnskabelig undersøgelse.

Men det kan undre – pænt sagt – at det har taget mere end 2 år for det videnskabetiske komitéssystem at tage stilling til, om undersøgelsen kunne godkendes. Det må vi kigge på; det kan ikke være rigtigt, at komitésystemet skal have en forhalende indflydelse på noget, der for alle andre virker temmelig oplagt.

Nuvel, nu er vi så i den situation, at den videnskabelige undersøgelse ikke kan blive færdig før i 1996, og så må vi jo under udvalgsarbejdet prøve at børe lidt i, om man kan stramme det en anelse op; det ser ikke sådan ud, men vi vil kigge på det konstruktivt under udvalgsarbejdet, for det er vigtigt, at en revision af denne centrale lovgivning sker på et godt og solidt grundlag; det skal der ikke være nogen som helst tvivl om. Men vi så meget gerne, om det kunne sættes en lille smule op i tempo.

Så det vil vi kigge på i udvalget, men ellers vil vi tilsige en positiv udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Lissa Mathiasen (S):

Det, der får mig på talerstolen her, er egentlig, at jeg undrede mig over, at fru Pia Christmas-Møller kunne komme med de bemærkninger, som faldt her, om, at det var med meget lidt begejstring, man nu var med til at udskyde revisionen.

Det synes jeg egentlig er en interessant bemærkning i betragtning af, at det var daværende justitsminister Hans Engell, som traf beslutningen om først at sætte undersøgelsen i værk i 1992. Man kunne lige så godt have sagt: I forbindelse med lovens ikrafttrædelse starter vi det forberedende arbejde på at få de her undersøgelser foretaget; så havde vi ikke stået i denne situation. Men det skal måske forstås på den måde fra fru Pia Christmas-Møllers side, at der ligger – om ikke udtalt, så dog som en skjult dagsorden – en klar erkendelse af og en kritik af

den måde, hvorpå den daværende justitsminister rent faktisk forvaltede området.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Fru Lissa Mathiasens forsøg på at drive partipolitik på denne her sag lykkes ikke. Naturligvis ligger der ikke nogen skjult kritik af den tidligere konservative justitsminister. Det, der kan undre, er, at det videnskabetiske komitéssystem skal have hele 2 år til at vurdere, om et forskningsprojekt kan tillades eller ej. Vil Socialdemokratiet fortsat have så lange sagsbehandlingstider vedrørende så oplagte sager? Det synes jeg ærlig talt er centralt i denne sag.

Skal jeg forstå fru Lissa Mathiasens indlæg sådan, at hun forsværer sagsbehandlingstider i Den Centrale Videnskabetiske Komité på 2 år? Skal vi fortsat se den slags behandlingstider? Det synes jeg er det centrale.

(Kort bemærkning).

Lissa Mathiasen (S):

Nej, jeg kan da godt dele den opfattelse, at det faktisk er ærgerligt og beklageligt, at det skal tage så lang tid. Jeg synes heller ikke, det burde være nødvendigt, men vi må konstatere, at det har det været. Så meget mere ærgerligt er det da, at man ikke fra den daværende justitsministers side var opmærksom på at få det sat i gang i tide. Og det er derfor, jeg undrer mig over de bemærkninger, der er faldet, for man kunne lige så godt have startet i 1990 og sagt: Vi er nødt til at have den tid for at kunne være sikre på, at vi har det rette grundlag, når vi når til folketings-samlingen 1994-95, således at vi er påklædt, når vi skal til at revidere loven, for jeg synes, det er dybt beklageligt, at vi ikke kan gøre det i denne samling. Der er behov for det, der er rejst en lang række problemer, og så meget mere beklageligt er det, at man ikke var opmærksom på, at behovet ville opstå 5 år efter.

Anne Baastrup (SF):

Jeg er enig med de foregående ordførere i, at denne udskydelse af revisionen er utrolig uheldig.

Men så tror jeg nok også, at enigheden stopper, for det er et spørgsmål, om vi egentlig behøver at vente på denne retspsykiatriske, videnskabelige undersøgelse af det helt store omfang for at få afhjulpet nogle af de åbenbare mangler, vi kan se på de lukkede afdelinger. Jeg vil i den forbindelse citere fru Lissa Mathiasen i Det Fri

Aktuelt den 20. juli 1992, hvor man på side 5 kunne læse:

»Der er sket for lidt. Afdelingerne lever ikke op til kravene i et ordentligt samfund. Det er ikke blevet nævneværdigt bedre efter den nye lov. Derfor må der ske noget nu.«

Og i samme avis på side 12 kunne man læse, at hr. Peter Duetoft fra CD mente:

»Man skal være ret naiv for at tro på, at den lov ville ændre noget i praksis: at den ville give bedre fysiske rammer og dermed en bedre dagligdag for de psykiatriske patienter.«

Sagen er nemlig den, at den aftale, som dannede baggrund for fru Lissa Mathiasens accept af ikke at stemme for nogle af CD's og SF's ændringsforslag, var en aftale med justitsministeren – og jeg henviser til fru Lissa Mathiasens referat af denne under andenbehandlingen, Folketingets forhandlinger 1988-89, sp. 9907 – en aftale, der drejede sig om en sikring af opholdsrum og sengestuer på en sådan måde, at patienterne ikke blev tvunget til konstant fysisk nærhed. Det drejede sig om at få sammenholdt det med personalenormering og personaleuddannelse, således at det kunne modvirke, at miljøet blev angst- og aggressionsskabende. Og endelig fremhævede fru Lissa Mathiasen, at der skal sikres mulighed for meningsfyldte aktiviteter, mulighed for at komme ud i fri luft og mulighed for at skifte opholdssted i løbet af dagen.

Jeg vil derfor opfordre ordførerne til – og jeg kan forstå, at der er en bred stemning for, at vi i hvert fald handler lidt – at vi i det kommende udvalgsarbejde i Retsudvalget arbejder for, at der i det mindste vedtages ændringsforslag, som reelt sikrer disse syge mennesker ordentlige opholdsrum, ret til at komme ud i frisk luft og tilbud om aktiviteter, og at der satses på uddannelse af personale, så disse syge mennesker på de lukkede afdelinger kan leve i et miljø, der ikke i sig selv skaber angst og aggression. Alt andet er uanstændigt.

Tom Behnke (FP):

Vi er nok nødt til at afvente den undersøgelse, der er sat i gang, inden vi går i gang med en fuldstændig revidering af hele lovgivningen på dette område. Men jeg kan da godt være enig med fru Anne Baastrup i, at man godt kunne tage fat på nogle enkeltområder, nogle af de klart åbenbare urimeligheder, der er i denne lovgivning, og se at få ændret dem. Jeg regner også med, at justitsministeren har hørt det signal.

Det, jeg også godt kunne tænke mig, var, at justitsministeren allerede på nuværende tidspunkt – selv om undersøgelsen ikke er færdig – kunne løfte lidt af sløret for, hvor langt man er nået: Hvordan ser det ud? Har vi nogle retningslinjer at gå efter allerede på nuværende tidspunkt?

Jeg kunne også godt tænke mig, at man i Retsudvalget, når man skal til at diskutere det her, tager kontakt til Socialudvalget, for jeg ved, at Socialudvalget faktisk har planlagt at foretage nogle studieture og skal rundt og se på noget inden for det her område, og jeg tror faktisk, det ville være gavnligt, hvis Retsudvalget koblede sig på dér, så man kom ud og så, hvad der sker derude, og hvordan det egentlig ser ud.

Men alt andet lige kan vi støtte forslaget. Hvis ikke ministeren er klar til en gennemgribende revidering, må vi vente, til vi er klar; ellers vil det være lovsjusk, og det vil vi ikke være med til.

Gunhild Husum (RV):

Folketinget vedtog med den ny psykiatrilov fra 1989 en bestemmelse om, at forslag til revision af loven senest skulle fremsættes ved begyndelsen af folketingsåret 1994-95. Imidlertid foreslår justitsministeren nu denne frist udskudt, hvilket der efter Det Radikale Venstres opfattelse er gode grunde til.

I bestræbelserne på at få etableret det bedst mulige lovgivningsgrundlag satte Justitsministeriet et videnskabeligt arbejde i gang. Det skulle være med til at klarlægge grundlaget, på hvilket man kunne fremsætte forslag til en revision af loven. Det arbejde blev især forsinket af to grunde, der også er nævnt her, men jeg vil nævne dem igen.

For det første viste det sig, at den videnskabelige godkendelse trak ud. Faktisk opnåede projektet først den fornødne godkendelse i januar 1994. For det andet har det, selv om projektet nu er godt i gang, været svært at samle de fornødne data fra hele landet, sådan at tidsplanen har kunnet overholdes. I den forbindelse vil jeg godt udtrykke et ønske om, at man ved lovrevisionen får lavet så præcise regler for registrering og indberetning af tvangsforanstaltninger, at vi ikke om 10 år igen står i den samme situation med, at forskellige hospitalsafdelinger har meget forskellig praksis for indberetningerne og deres præcision.

Nu har vi en revideret, realistisk tidsplan, der tyder på, at det vil være muligt at fremsætte for-

slag til revision af loven i folketingsåret 1996-97. Derfor foreslår justitsministeren i nærværende lovforslag tidsfristen udskudt.

Det Radikale Venstre støtter forslaget.

Keld Albrechtsen (EL):

Da mit partis ordfører, hr. Bruno Jerup, desværre er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne sige, at Enhedslisten må støtte dette forslag, selv om vi naturligvis er enige i de synspunkter, som andre ordførere allerede har fremført, nemlig at der findes åbenbare urimeligheder, og dem vil vi ikke afskære os fra at være med til at stille forslag om at der umiddelbart bliver gjort noget ved.

Men vi kan naturligvis acceptere, at der må et ordentligt grundlag til, før der kan ske en generel revision.

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Først vil jeg gerne takke ordførerne for den generelt positive modtagelse af forslaget, og så vil jeg gerne sige, ligesom de fleste af ordførerne har været inde på, at jeg gerne så, at vi kunne revidere denne lov så hurtigt som overhovedet muligt – og kan vi lave forbedringer hen ad vejen, skal vi selvfølgelig være åbne over for det – men vi ville vel også være blevet bebrejdet, hvis vi havde foretaget en lovændring, uden at vi havde resultatet af den videnskabelige undersøgelse, der var iværksat; så ville vi have fået bebrejdelser for lovsjusk.

Jeg vil gøre opmærksom på, at beslutningen om at iværksætte dette videnskabelige arbejde blev truffet i 1992, hvorefter man bad nogle om at formulere et sådant forskningsprogram. Derefter blev forskningsprogrammet formuleret, og det var så færdigformuleret i 1993, hvorefter man først i juni 1993 var i stand til at bede Den Centrale Videnskabelige Komité om at tage stilling til programmet, der derefter blev godkendt i komiteen efter 7 måneders behandlingstid.

Så det er altså ikke kun Den Centrale Videnskabelige Komité, der har behandlet det her; det er også de forskere, der har udformet forskningsprogrammet, efter at den daværende regering havde besluttet, at et sådan forskningsprogram skulle iværksættes.

Så jeg tror, at man må sige, at der er mange ting, der har gjort, at sagen desværre står sådan i dag, at vi må bede om at få udskudt den egentlige revision af loven. Jeg vil selvfølgelig meget gerne – ligesom man også tidligere har gjort det

– redegøre over for Retsudvalget for, hvad der sker. Retsudvalget og § 71-udvalget har været løbende orienteret om, hvad der er sket i denne sag – det kan derfor heller ikke komme så meget bag på Folketinget – men jeg vil gerne give tilsagn om, at vi fortsat oplyser Retsudvalget om alt, hvad der sker, og at vi giver de redegørelser, som der er blevet bedt om.

Regeringen vil gerne så snart som muligt gå ind i en revision af den her lovgivning, men vi finder som sagt, at det ville være uforvarsligt ikke at tage de videnskabelige undersøgelser med i betragtning, når vi skal lave en lovrevision.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 27: Forslag til lov om ændring af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område og visse andre love. (Urimelige aftalevilkår i visse forbruger aftaler m.v.).

Af justitsministeren (Bjørn Westh).
(Fremsat 26/10 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Som det fremgår af lovforslaget, er hovedformålet at gennemføre de civile retlige dele af Rådets direktiv om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler. De offentligt retlige dele af direktivet blev gennemført i sidste folketingssamling ved en ændring af markedsføringsloven.

Generelt har ønsket med direktivet været at få harmoniseret medlemsstaternes lovgivning på

dette område, og forslaget her går ud på at indføre et nyt kapitel i aftaleloven med særlige regler om visse forbruger aftaler. Det betyder, at det er den erhvervsdrivende, der har bevisbyrden for, at en aftale ikke er omfattet af lovens bestemmelser.

Ligeledes foreslås en fortolkningsregel, hvorefter der skal fortolkes til fordel for forbrugerne, hvis der skulle opstå tvivl om forståelsen af et aftalevilkår.

Derudover slås det fast, at der ved anvendelsen af generalklausulen ikke skal kunne tages hensyn til senere indtrufne omstændigheder til skade for forbrugeren, hvis det medfører, at aftalevilkår ikke kan ændres eller bliver tilsidsat.

For det andet skal forbrugeren kunne kræve, at den øvrige del af en aftale, som indeholder vilkår, der strider mod hæderlig forretningsskik og bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren, skal opretholdes uden ændringer, hvis det kan lade sig gøre.

Til sidst indeholder det nye kapitel en bestemmelse, som beskytter forbrugerne mod visse lovvalgsaftaler.

Når vi ser bort fra direktivets bestemmelser, indeholder forslaget to andre elementer. Det første betyder, at domstolene herhjemme fremover får mulighed for at ændre en urimelig aftale; tidligere har det været sådan, at de blot kunne tilsidesætte den. Og det andet, som vel hovedsagelig må siges at være en redaktionel ændring, er, at man går ind og ændrer definitionen af en forbruger aftale i anden forbruger beskyttelseslovgivning.

Vi kan fra Socialdemokratiets side støtte de her skitserede ændringer, men derudover vil jeg godt knytte et par bemærkninger – faktisk et par rosende bemærkninger – til forslaget. Det drejer sig om det arbejde, der er foregået de nordiske lande imellem omkring forbruger beskyttelsen.

Der har været tradition for, at der de nordiske lande imellem har været en høj grad af retsenhed på aftalerettens område, og derfor glæder det os, at der er gjort et væsentligt stykke arbejde for at opretholde en høj grad af enighed om, hvordan direktivet burde gennemføres. Det glæder os også i den forbindelse, at der de nordiske lande imellem har været enighed om, at forbruger beskyttelsesniveauet ikke måtte sænkes ved gennemførelsen af dette minimums direktiv.

Så alt i alt skal jeg med disse afsluttende og meget rosende bemærkninger på Socialdemo-